

Mõnistõst peri tiatritütrigu tei joba latsiaian näütemängu

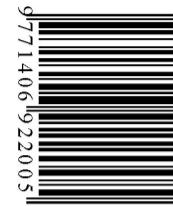
Kae lk 2

Midä om võrokõisil oppi Gotlandi talopidäjide käest

Kae lk 3

Ruitlanõ mõõt ministri ja kahru hiitumist

Kae lk 4

Rahvamuusigapido Moosten

Riidi ja puulpäävä, 25.–26. mahlakuu pääväl tulõ Mooste mõisan rahvamuusigapido «Moisekatsi Elohelü 2008», mis om joba ütsas eesti rahvamuusigatütlusi festivaal.

Pidolaulõtas vallalõ riidi kell 16 Mooste mõisa veskitiatri moro pääl.

Et timahavadsõ pido juhtmõõt om «Mis lugu om mi sannaga, piäti Mooste mõisah nägemä», sis saa päält laulmist ökvalt sanna: telksanna, savvusanna, liikvahne sanna vai niisama tünny tsuklõma.

Kell 19 tulõ kontsõrt, külän om liivlano Julgi Stalte ummi andsamblidõga. Kell 20 laulõtas Mooste järve veeren üttiselt päiv luuja. Päält tuud om hobõsõtallin pido üten Kukerpillega ja peris süüü aigu mälechedas Kauksi Leerimäel mi edevanõmbit.

Puulpäävä om kellä 11 päälle valla Meistride huuv, kon saa kullolda mitmit rahvamuusigategijit. Laulu jakkus ka Veskitiatrihe, kon omma päält tuud vallalõ ka mitund sorti sanna.

Kell 18 om pääkontsõrt – Eesti rahvamuusigatütlusi festivaali võistluskontsõrt 1000-eurodsõ pääpreemiäga – ja päält tuud peetás üürito.

timä opilaisi puutüüd, lisas viil Soomõ vannu tikandit.

Tüütarin saa oppi, kuis tetä seto kirju, tülltikandid, Lõuna-Eesti hammõkirju ja vörkpitsi. Viil saa üten lüvvä lastumaali, seto pitsi, viltmise, kõlapille meisterdämise ja vitspunutiisi tegemise tüütarin. Paiga päält saa osta käsitüüd, röivist ja riistu käsitüü tegemises.

HARJU ÜLLE
yle@umaleht.ee

Latsõ tsekendäse Haanima legendi

2. lehekülli pääväl sündüs Haani koolitarõ man paikuskunts: koolilatsõ tsekendäse pilte Haanima legendi perrä.

Kokko saias kell 10 hummogu, päält tuud naatas pilte tsekendämä. Päält lõunõt kantas üten pillimänguga ette «Legend Haanimaast ja Ilmasambast».

Ettevõtmisõn lõövä üten Haani, Misso, Rõugõ, Kuldri ja Obinitssa kuul.

Haanima legend om Haanimihhi nõvvokua kirja pant lugu tuust, määne elo om kuna-gi Haanimaal olnu. Kunstnik Margna Epp om legendi ka puuplankõ pääl üles joonistanu.

UL

Põlvan tulõva 13. Eesti käsitüüpäävä

25.–26. mahlakuul tulõva Põlva kultuurikeskusõn 13. Eesti käsitüüpäävä. Edimäne päiv om mõtöld käsitüütegijile, tõnõ kõigilõ huviliidslõ.

Käsitüüpäivil lõövä üten näputüüimestre egäst Eestimaa nukast.

26. mahlakuul kell 9–14 omma huvilidsõ oodõdu kacma kümmet näüst: Raidla Heli käsitüü vällapanõkit, Altmäe Kulla vaipu, Kalle Maaja hammit, Põlva käsitüüklubi töid, Kangro Ulve vanaperädse käsitüü vällapanõkit, Kaasiku Anneli rõiva- ja puumaalõ, Semmi Mati sepistüüsi, Ansi Voll ja

Vahtsit laulõ omma tennü Ilvesse Aapo, Lasva laulutsõn Toomõpuukõ, Contra ja tõsõ.

Laulõ hindas žurii iinotsan Rüüti Ingridiga. Parõmbit laulõ laulõtas ka Uma Pido keskliina lava vallategemisel.

UL

Vana Võromaa sildi pia kõik väli! Minevâ nädali lõpus saiva välli piaagu kõik vana Võromaa piirisildi. Üles om viil panda silt Sabõna lähküle Abissaarõ küllä.

Ainumanõ vald, kohe plaanituisi siite es lubata üles panda, oll' Kõllõstõ vald. Tõosõ Võro, Põlva, Valga ja Tarto maakonna valla olli siitge peri. Kokko pandas surõmbidõ teie päale 23 silti, a ku Kõllõstõ vald ümbre mõtlos, sis 25 silti. UL

Võro massin tulõ õkva

HARJU ÜLLE
yle@umaleht.ee

Võromaa kõgõ mooduliidsõmba ja kipõmba tulõtõrjõmassina pääl om võrokiilne kiri «Õkva tulõ» – Võro tulõtõrjõmiihi meekest passis taa kiri taa hää massinaga häste kokko.

Ku seo Scania Saurus nelä aasta iist Soomõn Võro komando jaos valmis tetti, sõs oll Võro mihil taad uhkõt ja kipõt massinat hää kaia.

«Tuust tull mõtõ, et massinal võisi võrokiilne kiri kah pääli olla,» seletas päästeteenistuse Võromaa keskkomando päälik Lai Aivar. «Poisi panni pää tüüle ja paki kolm väikest lausõt väljä: «Õkva tulõ», «Kül mi jõvva» ja «Kipõ ei kohegi»..»

«Tõnõ miis, Kirchi Juss pakk, et «Kipõ ei kohegi», a noh, tuuga es saa peri olla, meil jo piässä kipõ olõma,» seletas kirä «risticsä» Ojaveere Raivo, kiä om tuld kistutanu jo 15 aastakka. «Sõs tullgi mõtõ, et panõmi «Õkva tulõ» – tuud saat kattõ piten mõtölda: massin tulõ otse vai sis kipõstõ.»

Inemise olõ-i «Õkva tulõ» kotsilõ suurt midägi ütelnu: ku palas, om tähtsämbätki tetä, ku autot kaia ja ku luuk om üllen, olõ-i kirja nätkäki. A latsi tulõtõrjõoppusil om kühla taast juttu olnu.

HARJU ÜLLE PILT
Võro tulõtõrjõkomando mehe Võromaa kõgõ parõmba tulõtõrjõmassina man. Kuralt tõnõ mis om Ojaveere Raivo, «Õkva tulõ» kirä väljämärkjä.

Ku õkva sõs massin tulõ? Mehe seletäse, et 15 minotiga soit õks uma kandi ekkä nukka är.

Ku Mõnistõ vai Antsla komando Võro pritsimiihi suurõmbalõ palangolõ appi kuts, lätt muidoki inämb aigu.

«Üle 100 sõita ei saa – län-nü külh, a piirdjä om pääli: muido om oht, et ajat massina kummalo,» seletas Ojaveere Raivo.

Timahavanõ kevväi om tulõtõrjõmiihile küländ rahu lik aig olnu: ilm om sääne, et

kulupalotamisõga olõ-i suurt muröt.

«Tuust aost, ku ma mälchä, om rekord olnu 28 vällassöitu üte päävaga kulupalangilõ, terve minevääasta huaoga oll õnn 19 kulupalamist,» seletas 18 ja puul aastat tulõtõrjõn tüüd tennü Lai Aivar. «Timava vast neli-viis korda om käütü, Misso kandin oll üts suurõmb palaminõ.»

Naabri omma kipõ kai-baja

«Trahvihirm om suur ja naabri omma kah väega valvs kai-

bama,» seletas Ojaveere Raivo põhjust, mille inimise inämb kullu ei paloda. «Ku kiäki pand, om ökvalt naabril telefon käen: kuis tuu palotas ja ma ei tohe palota?!!» Omgi inspektsoon kohal ja trahv käen.

Määne om olnu kõgõ andsakamb väljäsiit? Mehe omma ütel meeel, et paari kuu tagonõ asi, ku nää käve Võro lähkün «luika» ijäst väljä päästmän. Perän tull väljä, et oll plastluik ja pääleki viil una, päästeammodi tüütäjä luik.

Müts maaha – Saaremäe Lea 70

RUITLASÖ OLAVI

Võõpsõ raamatukogo juhataja ja kohaliku kultuurivankri üts päämine vidäjä Saaremäe Lea tähüst seo kuu 16. päiväl umma 70. juubölit üten raamatukogo hindäga. Võõpsõ raamatukogo om samamuudu ilosan iän – timä sai 85.

Saaremäe Leal om parhillatsõs aos sälla takan 48 aastakka raamatukogotüüd.

Võõpsõ targõmbat ja hoitumpa inemist arvada ei olo. Muial olös timä kotsilõ üteld Gränd Öuld Leidi!

Vii oll juubölipolid kohal

Võõpsõ esi, miä tähüsedi mäst körda nimmamisõ 580. aastat, ja poec Ilvesse Aapo, kelle edimädest nimmamisõst olõ-i suurt midägi müüdä.

Lavva päält sai ütte-tõist suuhtõ panda, tõsõ lavva päält sai sampust.

Ilvesse Aapo laul kurba laulu kellestki Küllistik, kiä pussiga surnus lüüdi.

Sõs loeti Võõpsost peri inemiisi luulõt. Hirmo Hennu luulõtuisi ja üte naasõ umma, kiä elas Haapsalus, om jutu perrä illos ja savitükunstnik.

Ramatukogo ülemäne tarõ oll umma rahvast täüs. Väega hääd rahvast!

Saaremäe Lea ja Ilvesse Aapo

RUITLASÖ OLAVI PILT

Umakeelidse sildi omma ilosa!

Kõrrast inämb om näät egäsugumaid si silte pääl võro kiilt. Või üteldä, et umakeelidse sildi omma ilosa. Tuu ilo om sääne asi, midä seletä möistaki-i. Lihtsäle piät pääl kaema ja saat arvo – illos.

Täämbane leht kirotas tulotõrjõmassinast, kohe pääl om kirotöt: «Ökva tulõ». Ku näet säänest massinat, sis jäät uskma kah, et ku määnegi hääd om, tulõva päästjä ökva.

Vana Võromaa sildi omma kah ilosa. Tulot kostki kavvõst kodo poolõ, näet silti ja nakkat ökva vörõ keelen mötlöma. Ku vahepääl olöt mõnõn muun keelen mötlöma naanu.

Sildi ei olö tähtsä inne mi hindä jaos. Tähtsä om ka tuu, et ku tulõ mõni külaline, muialt Eestist vai kogoni Soomõst, näge tääkva är, et taa om tsipakõsõ töistmuudu kant. Niimuudu jäämi pallo parõmbalõ miilde ja ei olö lihtsäle üts veeremaa.

Keriguplatzi laadu kõrraldaja kutsva üles timahavadsõ laadu pääl inämb umma väällä näütämä. Tuu om kotus, kohe egäts, kiä midägi umma müvvä taht, saa minnä ja ummi asjo näüdädä. Tuud võinu sis tetä nii, et olnu illos: umakeelitseite siltega.

RAHMANI JAN

UMA LEHT

Telmisenummõr 00917

Ilmus egä katö nädäli takast tösopäävä

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro

E-post: umaleht@umaleht.ee; info@umaleht.ee

Päätoimõndaja kt: Jan Rahman 78 222 21, 56 606 494
info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org laivi77@hot.ee

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster 56 213 177
mariko.faster@gmail.com

Välländaja: Võro Selts VKKF

Trükjä: AS Võru Täht

Leht Internetin: <http://www.umaleht.ee>

Lehe välländamist tugoväa:

Riiklinõ programm «Lõunaestri kih ja kultuur»

Mõnistõst peri tiatritütrigu: tiatrit om hingele vaia!

Mõnõ nädäli iist olf Varstu tiatrit täüs: peeti Kagu-Eesti tiatripäivi ja Lõunafestivali. Sääl ast jälki püüne päälle Varstu kooli näütemängutsõori Kõõgõko (c.k universum) vilistläisitrupp, kon mängvä Kirchi Kerli (23), Kirchi Katre (22) ja Vilbergi Maarja (22). Tütrikkö mängi miildü hindajilõ nii väega, et või-olla saa näide tükki «Eikellegimaa» näät viil suurõmb hulk inemisi mõnõn suurõmban kotussõn. Kukki seon jutun vastasõ küsümütsile kolm inemist, om näide jutt nigu ütest suust sadanu.

Minkast «Eikellegimaa» kõnolas? Kost idee peri?

«Eikellegimaa» sõnum om, et kukki mi olö eri rahvusõst, olõmi kõik inemise, ja maa, kon mi elä, om kõiki uma.

Tükün kõnoldas, kuis Eestimaa eestläse ei kannata siin eläviid vindläisi, a ku joudas näütuses Ameerikalõ, kon om kuun nii eestläisi, vindläisi, ameeriklaisi ku hulga moid rahviid, sõs tundva eestläse ja vindläse hindidi nigu velle. Tähtsä olö-tu, kon kiä parajadõ om, tähtsä omma inemise es.

Mõttö tükke jaos sündnuse nellän pään, nelläs om mi juhendaja Mändmetsa Lea (Varsu kooli eesti kleep, kiränduse-, kunstiaolu- ja tiatrioppaja – FM).

Kost ti tükele ainõt saati?

Päämädselt hindä elust, mängimi eri olukordu, kohe olõmi trehvänü. Keskkooli ja ülikooli

aigu olf muiduki hää oppajaid perrä tetä. Mõnõ luu omma ka mi ja Lea sõpru-tutvidõ elust. A uten tükün – «Rolling Girls & viimane peatus» – ollimi sääntse tegeläse, kedä lihtsäle mängi tahtsõmi: tiatritütrigu, seebiserialõ ja telereklaamõ tegeläse, Leopold, Tipp ja Actionman, vanamuti jms.

Kavva ti kuun joba tiatrit tiiti?

Tegelikult joba 5-aastaidist pääle, ku mi Mõnistõ latsiaian edimäst kõrda kokku saimi ja kuninga-imändi mängsemi. Ehitimi hindäle toolost tripi, kon ütski tõnõ lats kävvü es tohe, ja topsõmi villatsiidõ sukkõ sisse klotsõ, et nuu inämb kondsakängi muudu olõssi. Algklassõn kävemi koolikarnõvaalõl, mängsemi krokodill Genat, Potsatajat ja

Olõti ka proffoga kuun tüütännü. Kuna, kon ja kuis tundu?

Tuu olf Lensmendi Tõnu sät Shakespeare'i «Suveöö unenägu» Leigo talun (2005).

Kunksmuuri. Ütel karnõvaalil ollimi koolipoisi ja laulimi «Koolipoisi ellu» (Kerli-Katre esä tudõngilaul – FM). A peris näütemängutsõori kutsõ Lea edimäst kõrda 6. klassin. Maaria tull manu 8. klassin. Ja niimuudu täämbädseni väällä.

Määtsin tüken olõti mängnui?

Kõik tükü olö-i kimmäle meclen. Nuu küh, miä hindil väällä märgitü: «Lembitu 5–17», «Rolling Girls & viimane peatus», «KMK», «Eikellegimaa». Kõõkogoga uten olõmi ka hulga tükke tennü: «Bullerby lapsed», «Vahtramäe Emil», «Libahunt», «Vanad lapsed».

Olõti ka proffoga kuun tüütännü. Kuna, kon ja kuis tundu?

Tiatrit om hingele vaia! Et väke är anda ja tagasi saia. Ku ülesastminõ häste lätt, saami nii palfu hüvvä väke, et tuust

jakkus tüküs aos.

Tüükotussõ omma hääd küh, a kiäki meist ei tii hindä unistuisi tüüd. Ku võimalust olõssi, tiissi parõmba meelega kimmäle tiatrit.

Kas ti usut tuud ülemist, et kelle tii om tiatridõ saia, tuu sinnä ka saa?

MUIDUKI usumi, muid es saanuki ellä! Tävveste hirmsa om mõtolda, ku mi piämigi nikagu pensionini «katsõst-vienci-tüüd» tegemä.

Ti hindä kõõ parõmb tiatrilämus?

Kõõ õigõmb tiatritunnõ om harilikult õks (kooli)-tiatristefestivaõl ollu: sääl om pallu häid tükke, midä kaia ja esi olöt paar-kolm päiv kõõ tuu seen. Niimuudu saatki õigõ tundõ ja läbielämise katte.

**RUUSAMÄE
RAINIS,**
talomiis

tegelemä naada, sõs käügi asi niipiten, et kõögäpäält tulõ otsi turg ja sõs tuutma naada. Ma olõ esi istnu uma kardokakuha otsan ja kiäki es taha osta. Hirmsahe tahat kasvata, a perän söödät tsikolõ. Inne turg ja sõs toodang – tuu om põhireegli!

Mi olõmi liaeläjidega nii tennü: ma juhi eläjakaubandusfirmat ja tekütimi liaeläjä-miihiga töösidõ turu. Rakvere tull hää meelega perrä ja teimi liaeläjide kaubamärgi, mis om mi, tuutjidõ uma. Parhillola olõ hää ja võta poodist önnõ liaeläjä kaubamärgiga kraami. Kaubamärk om mi uma ja tuuga om meil võimalus Eesti turul olõman. Meile avif üten tuu, et söögihimo om kõõn ilman suurõmbas lännü. Turg tull ja parhillola vält sõs takastperrä kaia, kuis umma tuutmist aronda.

Egäsgust niškaubandust soovida ma kimmähe. Olku ku karm turutiskund, suurõ poodiketi ja hulga, a ku sul om määnegi niškaup, sa tiit tuud esi ja müüt tuu esi maaha, tuu jääs igävaste. Käväv vällämaalasõ laatu pälj ja otsva esieriliidsi asju. Võromaal ökovärk, kihvtivaba põllumajandus, andkõ minnä önnõ!

Tuu, et söögihinna läävää mugu ülespoolõ, om önn talomehe muro pääl Inne turg, sõs toodang!

vaškaga midägi juhtus, piät immä viil üte huua pidämä, inne ku saat järgmäde vaška saata. Ärtasomisõga om jutt sääne, et 12–15 aasta peräst nakkas tuu rahavuug tulõma. Parhillola häädä umma mittarviliist kinnisvarra ja püvvria pääle saia.

Lihaeläj ja lambit saat väega häste kasvata ka muiõ asju mant. Pallodõl om völss arvosaaminõ, et önnõ 10–20 eläjäga saatki peret ülen pitä – tuu saa-i kunagi nii olõma. Sõs saa, ku kiäki perrest käü tüül, vai sõs tüütas eläjäpidämise man väiku turismatalokõnõ, miä pakk umma hääd lihasüüki.

Talopidäjil piässä parhillola sõski hää aig olõma: kõik söögituutminõ om käändünü põllumehe poolõ pääle. Om jo näät, et söögihinna krufva mugu üles önnõ. Tuu olö-i muud, ku önn talomehe moro pääle.

Parhillola om kats jämmet suunda: kes om mõtõlnu, et om sada protsõnti talomiis ja jääs tuus, piät rehkendämä, et mahu piät olõma küländ suurõ. Vilähinna lätsi kah minevääasta taivahe ja toda inämb ei olõ, et umma kraami kohegi müvvä ei saa. Tuu aig om är olnu, ku Vinne turg sattõ takast är ja panõ uma kraam kohe tahat.

Ma arva, et noorõl inemise

Ma arva,

et tasos ka lihtsäle pruuvi – näütuses nõglapai olõ õs ja olö-i ka parhillola völss mõtõ. Häädä tulli tuust, et inemise es mõtõl peris elo pääle: nõglapai saa-i nii lihtsäle müvvä, piät tuust midägi tegemä ja piät olõma kotus, kohë müvvä.

Ku tahat põllumajandusõga

Mi teid tiatri poolõ kisk?

Tiatripisilane. Tundus, et Mändmetsa Lea süstse meile tuu sisse aol, ku tä kiränduse tunnõ andsõ. Noid oodimi kõõ inämb, selle et sakõstõ tull tunnin etüüde vällä märki ja klassin ette mängi.

Ütskõrd pidimi esamaaliidsi luulotuisi lugõma, a tahtsõni tuud huvitavambas tetä ja mõtlimi sinnä tegemisi ka manu.

Asi naka pääle nii, et rippu-mi ribikardinidõ kaplu kullen nigu ülespuudu... Kuimuidu edesi läts, ei olõki meelen, a egäl juhul saiva kõik pallu naarda!

Lea om häste tähtsä, ilma timäldä ei olõs mi nakanu tiatrit tegemä!

Kas ti tahassit vörö keelen mängi ka midägi muud ku vannumuttõ?

Õks tahassimi! Ku om määnegi lavastus, kohe mi kõlbama piässimi, olö-i kih tähtsä. «Eikellegimaa» tükün olf nii eesti, inglise, soomõ ku vinne kiilt.

Ti olöt Mõnistõst peri: inämbält jaolt jo arvatas, et maal andõkit latsi ei kasu?

Võiolla om andõkit maalatsi lihtsäle rassõmb üles löüdä, selle et näil om liinalatsiga vörroldõn veidemb vöimalusisi hinnast näüdädä.

Kas teid Mõnistõ kanti ka kisk?

Loomulikult! Sääl om kodu: hainamaa, nurmõ, päiv...

TORIMI KAUPO PILT

Kirchi Kerli, Kirchi Katre ja Vilbergi Maarja (kuralt kaiõn) näütase tükün «Eikellegimaa», kuis eestläse hariligult trenni tegevă.

Küsse FASTRÖ MARIKO

Uma kiil

Ilosit sõnno

Mitmõ Uma Lehe lugõja omma joba vällä paknu, määne om timä meelest üts illos võrokiilne sõna.

Ma paku vällä ilosambis sõnnos:

1. *ummamuudu*

2. *suidsusann*

3. *kerk – kergo*

Ku mi noorõmb poig siist Võromaal pääliina korgõmbahe kuuli läti, sis naati tedä *ummamuudu* kutsma. Muidogi, tä oll' uma noorõ elo elänü Võromaal! Taad sõnna ei olõ vaia rohkõmb midagi vallalõ seletä, taa ütles kõik esi.

Suidsusann paku tuu peräst, et parõmbat sanna ei olõ viil maa päale tett.

Arva, et *kerk* vai *kergo* sõnna ei tunda pallo kavvõmbah ku siin Lõuna-Eestih. Ja viil, ku hää om kergo päale istu!

TREIERI ELLEN

Lasva vallast Mäessaaõ küläst

Mino sõna om *häitsme*. Ei olõ ümbretettiisi tähti ega täppega nigu inämbüs sõnno. Häitsme omma egäüts esisugumadsõ ja kõik ummamuudu ilosa ku möistat kaia.

Keväjätervitüs häitsmidega!

LÄTI VAIKE

Kõgõ ilosamb sõna om mu meekest *kar'amaa*.

Ku ma lats olli, oll' esä kol-

hoosih tüül. Tä oll' autojuht ja vahipääl oll' tä «ka'fa pääl»: tuu tähend, et tä vidi farmõ mano lehmi jaos haina.

Kar'amaa om illos sõna, selle et tä kõlas ja helises nii pehmelt, kõgõ tulõ miilde esä ja kodo. Kodo man oll' kar'amaa, koh kolhoosi Ichmä iks väläh olliva.

SMITHSONI LEILA, vörökönö Newcastle'ist

Ma sai ilda aigu jälki tutvas säändse võro keele sõnaga, mille ma suutumas är olli unõhtanu. Tuu sõnakõnõ um: *suurma* (tangu, kruubi).

Ku loi, et või umast arvamisõst kirota, paknugi taad sõnna ja põhjussõs olõssi tuu, et sõna *suurma* juusk nii sorinaga-sahinaga suust nigu tõõstõ suurma kässi vahõlt vai veskist kotti. Sõna lõpuh ollõv «hõkk»-helü um nigu sorina-sahina lõpp vai sis punkt lõpuh! Mu meekest huvitav ja illos sõna.

LIIVA AASA

Leevilt

Hää lugõja, kirotagõ vai kõlisis>tagõ (tel 78 22 221, 56 606 494) meile ja andkõ teedä, **määne vörokiilne sõna om ti meekest kõgõ ilosamb!**

Huvitavambidõ sõnno ja põhjönduisi välläpakja saava avvoohinnas Uma Lehe poodinkäümise koti ja muud tarvilist. Võitjidõ nime avaldami järgmäden Uma Lehe numbrin.

UMA LEHE TOIMONDUS

Pääsläisi kätemass

KALKUNA MATI

Taa asi juhtu sõs, ku egän talon eläjit peeti ja pääsläse lauta pessi teivä.

Savimäc talon ell ka pallo varblaisi, kes egä aasta tahtsõva näide pessä hindäle, sõs oll suur lüümine vallalõ ja inämbüsén vöidi õks pääsläse.

Ütskord kuiva kevääjäga joudsõva pääskese vaivalt pesä valmis tetä, ku varblanõ sinnä sisse lätz ja lösuf nigu padakunn.

Kühl lintsvä ja vadistiva pääsläse, a midägi es avida. Sõs tull'suur piksevihm ja tekki kõik likõs, ka savi tiigiperve pääl.

Pääsläisi tull häste pallo kokko ja nä kanni noka otsan

savvi sinnä pesä pääl, kon varblanõ küküf.

Mõnõ ao peräst oll' pesä kinni müürit ja varblanõ vangin. Külh tä tsiusõ, a savi kuivi päävä käen häste är ja sinnä varblanõ jäigi.

Tuust aost pääl ei olõ Savimäc talon inämb varblaisi näitä, a pääskese tegevä egä kevväi pessi vana laudakaartõ ala.

Pääsläne süüt ummi poig.

MURRAY

16990,-

Traktori-niidümassis 115/96
Mootor 11,5hj,
lõikamislakitus 38" (96 cm)

69,-F 115

Laminaatparkett
3-lipilid tammõ vai põõgi mustriga,
6mm, klass 31

Oppuisi Gotlandilt

KONNULA AIRI

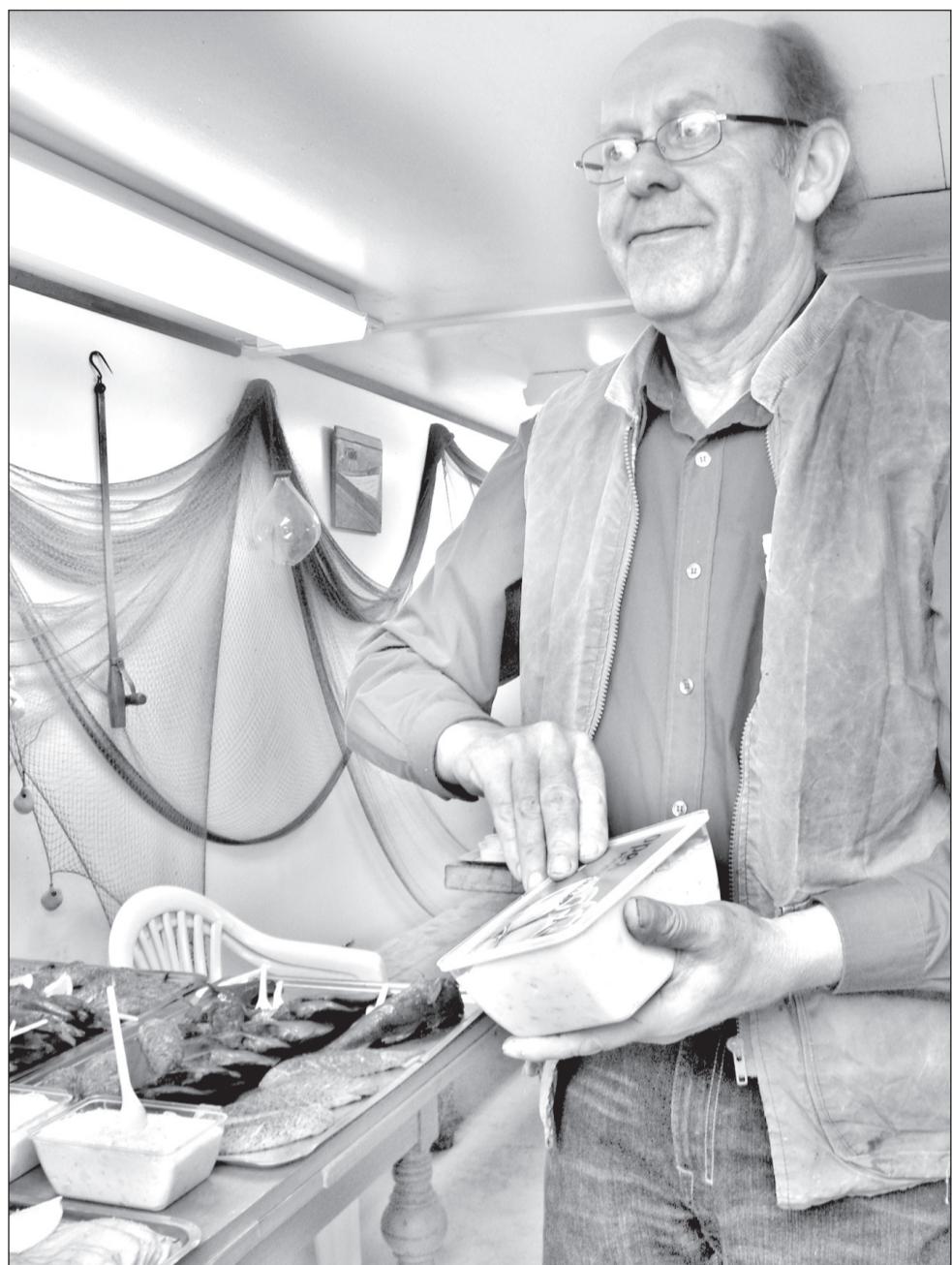
37 päämidsest Lõuna-Eesti taluniku, söögipakjat ja ammoldimiist käve 9.-15. mahlakuul Gotlandil kaeman, kui muudu tsillukosõ talu säälkandin är eläse ja kuuntüd tegevä.

Õikvalt või är üldä, et põllumihi elu ei olõ esiki sääli lihtsä, kuigi suvitsõl aol sõit Gotlandilõ puhkama hää hulk Stockholmli liina rahvast. Iks toimetasõ 400-päälisel lambatalun peremiis ja pernaanõ katõkesti, suurõn köögivilätalun käävä avitaman õnn svõpuhusõl koolilatsõ.

Kõik talu, mis meile näädäti, tegevä viil midagi päälle tavaperädse. Näütuses üts suurõ piimäkafaga talumcierei tege nel lä validu lehmä piimäst esisugutsit juustõ ja müü noid uman talupoodin. Lihacläjäkasvatus tege ja pand pakki rostbiifi ja vinnutõdut lihha, gotlandi lambidõ kasvataja tegevä villa- ja nahakunsti, veinivabrik tege maiguütitket ja suusti, pakk töösi kõrra pääl üümajja.

Võrukõisi pand väega imehämä talupuutõ esiteenindüs: sa vötat külmkapist talun tettü kalli juustutükü, lihajupi vai Gotlandil kasvatõdu trühvli, panõt seo ist raha ütte karpi, vötat säält osa tagasi, ku täpset rahha ei olõ, ja astut pooldist vällä. Ei ole kedägi päälle pasman. Taad nippi lubasi Linte külän pruuvi Palu Ero, kelle firma tege kile sisse pakutut soolakurki Verska viiga. Rõugõ kandin om juba samma muudu kardokat müüdi.

Gotlandi talu tegevä ütstõsga kuuntüd ja möövä talupoodin ütstõsõ kaupa: kangõmba joogi tegijä – öllõ-, veini- ja viinameistri – omma märgi «Tre Glas»ala kokko korjunu, «Gotland deli» vörk pakk delikatesse, «Kulinariska Gotland» hoit üte mütsü all saarõ restauraand. Gotland tähendäs ruutslaisi jaos hää

KONNULA AIRI PILT

Palu Ero Räpinä kandist Lintelt lupa pruuvi soolakurkõ Gotlandi muudu müvvä: ostja võtt esi kurgi ja pand tuu iist raha karpi, kiäki pääl ei passi.

ja puhta söogi saart. Lausõ «Hur smakar en Ö» (määndse maiguga om saar) ripus näütutes väikeisi taludõ söögiriiuli kotsil vahtson suurõn Stockholmi söögipoodin. Paistus, et roodsi inemise saava arvu ka tuust, mille om talun tettü söogi hulga kallimba ku te-hassõsüük.

Silmä jäi tuu, et nii suurõku ka tsillukosõ ettevõttö Gotlandi pääl mõtlõsõ ette, et energiä odavambas ei lää, ja nii proovitas egätsugu viise, kuis paiga pääl elektrit ja kütüst tetä. Suur kanafarm plaan biogaasitchast, kohe saasi aia kõik ümbruse luudusligu jätsse, säählulgan vanas

jäänen ja ärtapõdu kana. Tuust

saadut metaani saa tarvita küttes, CO₂ lätt vannu kannu tapmisõ ja jääs alalõ viil külland palfu hääd põllurammu.

Vähä lihtsämb biogaasi tehas tütäts üte maa-arõngukeskusõ man – tõukat mahhelehami sita sisesse ja lasõt gaasi vällä, milles saa lämmämbäl aol terve kompleks är köötüs. Kõva osa lätt kihvitavapu nurmi pääl laotamisõs.

Mitmal talul om uma tuulik kas kotun vai suurõmban tuulõpargin. Seo elektri, mis talun üle jääs, müvväs suurõlõ võrgulõ. Slite liinan om tett ijähall, kon ijä tegemises tarvitõdas lämmind, mis jääs üle

tsemenditüüstusen.

Roodsi talunigõ jaos luudu nõvvuandmiskõrraldus avitas taludõ vällä aronda uma tuutõ-pakondi ja otsi müümisvõimaluisi.

Tähtsä koton tuun ettevõtmisõn om Roodsin sündünül eestlased Noodapera Riinal, kiä and Gotlandi maamajandusselssi man väikeisile talututjilõ nõvvu. Riina otsõ vällä ka neo talu, kon mi nellä päävä joosul kävemi.

Eesti puult aiva asja Gotlandi giid ja Lõuna-Eesti söögivõrgu kokkukorjaja Valli Merle ni Võrumaa talu liidu juht Sootsi Andres.

Olõmi valmis!

Eesti kõgõ suurõmb ehitüs- ja sisustusmatõrjaalõ puut om peräl!

Vallalõ teemi hummõn, 23. mahlakuul kell 17, Kreutzwaldi 89.

Vallategemise puhul jakkus 23.-27. mahlakuuni pall'o häid pakmiisi, öhupallõ, kompvekke, üllatüisi, avvohindu ja tegemiisi tervele perrele. Latsilõ majai batut!

K-RAUTA
koos teeme paremini

Laul ei tunnõ piire

SIKA AAVO

1956. aasta süguse oll meid, nekruttõ, Taalnalo Tondilõ ütte barakki kokku aet üle Eesti üts jagu.

Saina veeren olli lavva, näide takan istsõva arvada komisjonni tegeläse ja tohtri, kes pidi ütlemä, kas sinust saa järgmädes katõs vai kolmõs aastas soldan vai läät tüüpatti.

Kolmandat võimalust tuul aol nigu piaagu es olõ, ku sul õnnõ määnestki suurt mutingut man es olõ – nigu peris püümme vai purusant.

Arstiriistu kah es näe laudu pääl muud ollõv ku kummist vassar ja juunlaud. Inne lavva manu jõudmist kästi hinnast aadama ülikunda võtta, es tähendä tuu, et pikä baraki kummangi otsan oll uss ja säält tõmmas märdikuu tuul nigu lõotsaga läbi.

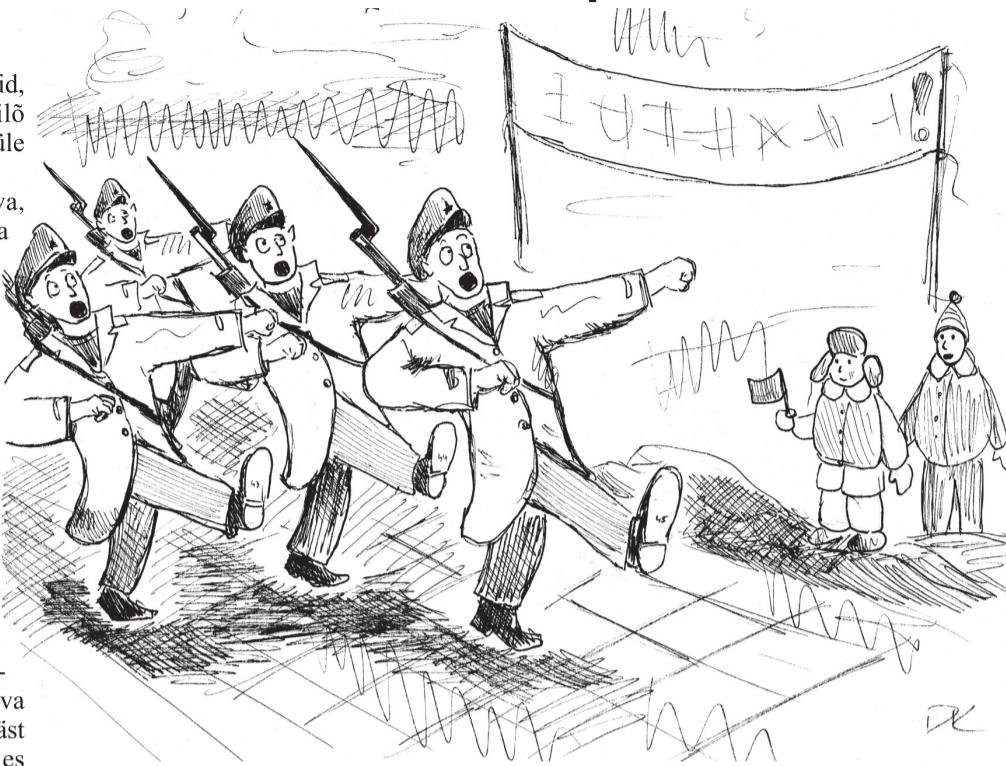
Kõgõlõ toolõ kaemalda oll barakin naaru ja nalfa ku pallo. Ja ütel aol küsseg i mu käest peris illos tohtripeilna, et kas ala kusõt ja kas peräsoolik väällä käü?

A nuu silmäkesec ja huulökõsõ, minka tä mu käest küss, olli nii ilosa ja armsa, et mu iho seen midägi peris tahtmalda jõnksa. Ma es jõvva viil tä küsümise pääle midägi üteldä, ku preilna nähväs juunlavvaga ökvä mu meheaud piten ja ütel ilma naaratamalda, et nuurmiis, keelä röömu.

Mullõ sai väega hallus ja kõik tuu preilna tegu ja nägu es olõ inämb nii illos, ku alguson paistu. Ma eski inämb ei mälehtä, kas ma tälle ka midägi ütli, ja joba ma olli töösõ lavva man, kon naati kummist vasaraga mu kõõlussit piten kopsma.

Järgmädesel pääväl laaditi meid eljävägonidõ ja sõit läts vallalõ, kohe kellelgi. Osa vagoniid sõitsõ Tapalt lõuna poolõ ja osa Lenska päale. Pääle Lenskat saimi teedä, et mi sõidami Murmanskilõ.

A vagoni, minka meid veeti, olli nuusama, minka

KOHA PRIIDI TSEHKENDÜS

osa eestläisi 1949. aastagal Tsiberile viidi, ilma aknilda ja nellakandilinõ mulgukõnõ üten vagoni otsan. Eski soldanist tunnimiis oll meil üten, püss ola pää!

Pääle katõnädälist loksutamist jõudsõmi ütse Koola jaama ja naksimi nigu lambakari jalaga Murmanski poolõ astma. Hummogu täisannast läbi ja egale mchele anti kätte vormirõiva. Tuu edeotsa es loe, et suurusõ ja numbri olli siia-sinnä. Peräst pikäpääle vahetödi saapiid ja rõviid, et kõik loksu ilosaloõ paika. Õnnõ üts asi jää kõgõ muutmalda: soldani pükspiperse oll, tohtsõ vai es tohe, kotin nigu türkläse rahvarõival, juusk väikumbil mihil piaagu vasta maad.

23. radokkuu pääväs pidi rivi ja laul nii kõrran olõma, et surul kindralõ ei olõs üttagi halva sõnna üteldä. Selle, et sõs oll armee aastapäiv ja suur paraat tulõman. Paraati pidi peetämä Murmanski liina pääulidsa pää ja soldani uma ülesastmisõga pidi näätmä, määndse omma kodomaa kaitsta. Meid, eestläisi, oll roodu pääle 12 kõrri, ja kõik laulumehe. Ja egäl puul, kon soldan rivin käve, pidi tä laulma, oll sõs tujju vai es olõ. Mi ukrainlasõt rooduvanõmbalõ nakaš eestläisi laul

väega miildümä, ku mi egä päiv süümä lätsimi ja eesti keeli laulimi. Mi laulimi egä-sugutsiid laulõ: Kallõ-Kustat, Tardo liina, Lutiga Viiut jne. Ku vana vahel küss, et ega ti midägi keeletüt ei laula, sõs mi ütlimi, et – *pra ljubov* – noh, et armastusõt laulami. A meil oll joba plaan kütse, et põrotami paraadna aigu üte säändse laulu, midä egäl puul ei kõlba laulda. A sääl, kon kiäki eesti kiilt ei mõisata. Vindlääsi laulust *tritset tsetvöratskat* (tuu oll kitulaul vinne kergtangilõ T-34) oll kah joba nii viländ.

Ku ollimi sõs paraatsamuga kindralõ iist müüdä jõudnu, hõigas rooduvana, et *«Estontsõ, pro ljubov!»* ja roodu täni (iistlauja) Evald tekk laulu valla. Üle Murmanski pääulidsa ja viil kavvõmbalõgi sopkidõ pääle kuuldu Aabõrjaht kõgõn uman mahlakuso.

Inne polguväretit, ku oll joba kask rivildä astu, tulõ mi mano illos nuur preilna ja ütel puhtan eesti keelen, et suur teno laulu iist, a mõnõ salmi olõs võin väällä jättä.

Säänest trehvälist mi muidogi es ooda ja veidükesec häpe nakaš kah, a mis olnu, tuu olnu.

Noorik kõnõl, et timä eläs

Murmanskin ja timä miis om mereväcohvitsiir. Et tä om Taalna tütrik ja miis tiinse Taalnan. Nii nää sõs kokku saiva. Nüüt omma siin põhjan jo aasta aigu, et miis om tihtsäle pikembält kotost är, teenistuse peräst.

Päält tuud paraati oll ni, et Evald küss piaagu egäl puulpääväl rooduvana käest liinalupa, ja vana es keelä kah. Selle, et Evald oll *otlitsnik pojevoi i politiitiseskoi podkotovki*: võro kiilde panda om tuu piaagu umbõs täpsäle, et lahingulidsõ tapõlusõ ja poliitlidse ettevalmistusõ nunhupoiss.

Ku meil teenistuse aig läbi sai ja Murmanski jaaman sõs jo inäb vähämb kõrraliidsihe vagonihe naksimi minemä, juusk Evaldi manu tuusama Eesti tütrik, pand käe kõvastõ ümbre kaala, kallis pikält, käändse ümbre ja nakaš virga sammuga liina poolõ minemä.

Perän, ku vagoni tsõõri jo kolksma naksiva ja kiäki küss Evaldi käest, et – noh määne tunnõ om – ütel tä õnnõ, et kes tiid, milles tuu parõmb om, et inämb ei näe.

Latsilõ

Vastussõq saatkõq
Tartu 48, Võro liin
65609 Uma Leht vai
info@umaleht.ee.

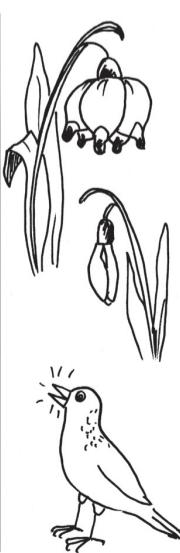
Manoq kirotagõq uma nimi, vannus, aadrõs ja telehvoniinumõõr. Vastajidõ vahõl loositas väällä võrokeelitsit latsiraamatit vai kasette ja Uma Lehe klepse.

Perämäsen lehen olnu võrokeelitside sõnnu mano tulõ tschekendäq pildikeseq ja neoq õigõt värmii ärq värmii.

Avvuhinna saavaq **Kõva Janeli** Misso latsiaast, **Petersoni Sten (11)** Mõnistõst, **Palujanovi Doris (9)** Suurkülast ja **Saare Liisi (11)** Keerba küläst.

K	Õ	O	M	A	H	L	W	H	E
R	K	T	Y	U	I	O	P	I	Ü
Õ	U	A	S	D	F	G	H	I	L
J	L	K	E	V	V	Ä	I	R	Õ
K	D	L	S	U	L	A	Ö	E	O
V	N	B	V	C	X	Z	Ä	K	K
E	O	N	P	Ä	I	V	Y	Õ	Õ
S	K	M	Q	W	E	R	T	R	N
I	K	I	K	Ä	G	O	U	V	Õ
L	U	M	Õ	K	E	L	L	Ä	Q

Joonist LOIGU ANU

Kahruga ütesuuru hiitümine

Üts väega andsak ja arvosaamalda õnnötus juhtu minevää nädäli Tafna-Tarto suurööti 109. kilomiitri pääl: Järvamaal Imavere vallan sõif auto Audi A6 otsa äkki tii pääle tulnulõ kahrulõ.

RUITLASÕ OLAVI,
inemine

hinge seest väällä võtt. Ja ku õkvalt hinge väällä ei võta, sõs lüü kõtust vallalõ... nädälitest, nii et perän situt hinnast tõistõ ilma.

No om meil hiitümise mõõtmisõ kats vahtsõt mõõtu – üts kahr ja üts ministri. Nigu sentimiitri ja detsimiitri. Kümme kahru tege väällä üte ministri.

Inne taad uudist kirof Postimais aastast lühkule – inemise õnnötusõn vika es saa, masinal omma tehnolidse hädä, kahr sai hukka.

Ma ei tiää, kuimuudu Postimehen teedüsse hankminõ ja edesiandminõ käü. Ku massin om persen, olnu õigõ kirota, et auto sai õnnitolõ hukka ja kahr lasti tuu liist maaha.

Kahr hukati, nii nigu Sadam Hussein umal aol, edimäne jäi Aaviksoolõ jalgu ja tõnõ Bushilõ. A ärhukat ei olõ sama mis hukkasaanu – hukkaminõ om röipõnão tahtlik ja põhjõndõt ärhötämine, hukkasaaminõ om õnnitolõ otsa saaminõ.

Muidom kahro liikmiskultuur pallo parõmb ku inemisi uma. Kahrõ jääs pallo veidemb massinidõala. Ku kahr liikmest rikk, või täko katusõ pääl maaha laskõ. Ku puuron pääga vai pallo kipõ sõidi iist kah jahimiihi seldsi mehe väällä kutsutu ja süüdläse koha pääl är kaotõdu, olõs pilt liiklusõ pallo parõmb. Ku ullõ om veidemb, ei sigine nää umavaihõl nii pallo ja ütel hääl pääväl saava vast ilmast suutumbas otsa?

Tossu Tilda pajatusõ

Riidine buss

Ammõdisõit

Vanastõ, ku liinibussi käve Tartu–Võro vahel harvõmb, oll sõitjit hulga. Innekõkk riidi, selle et tudõngi sõidi sõs kodo.

Bussijuhi võti tuudaigu nii pallo rahvast bussi pääle ku mahtu, vaheküki kah. Üts kräpe vanainemine, Liine nimi, jäi kah taadõpoolõ vaheküki saisma.

Tudõngi istõ kotussidõ pääl ja teivä, nigu makassõ. Liine pidi poolõ tii pääl maaha minemä. Ku tä bussin ettepoolõ liiku, sõs tekk piätuse egä pingi man, kon tudõng «suikõ». Liine ütel egä kõrd kova helüga: «Nüüt võit üles heränedä, ma lää är maaha!»

Hüvää nõu

Hää pliini

Ku tulõ pliini-isu, võit pruuvi näid tetä säänest muudu, et panõ hapnõ piimisse:
2 ossa nisujahhu
1 osa kesvajahhu
1 osa tatrighajhu
1–2 munna
soodat
suula
tsukord ma panõ-i

Küdsä pliini valmis. Süvvä om näid hää hapnõ kooroga.

KRUUSAMÄE MAIMU

LÄMMÄPUMBA
Tel: 733 3370, GSM: 53 465 465
www.kliima24.ee

Uma Pido pääväl, 31. lehekuu pääväl tulõ Võrol
KERIGUPLATSI LAAT
Kauplija (käsitüü, mahhekraam, rahvuslik süük jne) saava hinnast kirja panda: aino@fem.ee; 513 8379 (Suurmanni Aino) või mairi@mv.werro.ee; 5302 0327 (Raju Mairi). Laadu pääle omma erale oodõdu võro keelen ja võrokeelitside silttega kauplija. Siite võro kihde pandmisõl saa api, ku saadat teksti mairi@mv.werro.ee pääle.